

12324 (Libiš): I. 1. ♖f1 ♗h8+ 2.c8♖ ♗h1 3.♗c3+ ♖xb6 4.♗h8 ♗xh8#, II. 1.c8♖ ♗a1 2. ♖f1 ♗xf1 3.♗c3+ ♖xb6 4.♗a1 ♗f8#, III. 1.c8♖ ♗a1 2. ♗c4 ♗h1 3. ♗a4+ ♖xb6 4. ♖f1 ♗h8#. BM: „Na šest'kamenáč bohatá hra.“ RŠ: „Nejen Schubert má nedokončenou...“

12325 (Zimmer): A) 1. ♖g6 e5 2. ♖f5 ♗xg5#, 1. ♗f7 ♖xg5 2. ♗f5 exf5=, B) 1. ♗g8 ♖b2+ 2. ♗hg7 ♗h3#, 1. ♗gg7 ♗xg7 2. ♗h6 ♖xh6=.

12326 (Z. Zach): A) I. 1.bxc2 ♖d3 2.c1♗ ♖b2#, II. 1. ♖xc1 ♖a1 2.d1♗ ♖xb3#, B) I. 1. ♖xc2 ♖b2 2. ♖d3 ♖xd3=, II. 1. ♖xc1 ♖xb1 2. ♖d1 ♖b2=.

12327 (Z. Zach): I. 1. ♗b2(♖) ♖e8(♗) 2. ♖e5(♗) ♗e6(♖)#, II. 1. ♗d2(♖) ♗d4(♖) 2. ♖f4(♗) ♖e5(♗)#. RŠ: „Hezké využití pravidla, splnilo to účel, řešení jsem hledal dlouho.“

12328 (Nefjodov): I. 1. ♗xg8 ♖g4 2.0-0-0 ♖d4#, II. 1. ♗xc8 ♖g5 2.0-0 ♖h6#. RŠ: „Roztomilé.“

12329 (Tritten): I. 1. ♗b5 ♖xb5(♖b7) 2. ♖xb7(♖h1) ♗xe7(♗h4)#, II. 1. ♖d6 ♗xd6(♗b8) 2. ♖xb8(♖h8) ♖xh5(♖e5)#.

12330 (Sťopočkin): I. 1.0-0-0 ♗e4 2. ♗d6 ♗c4 3. ♗hd8 ♖e4#, II. 1.0-0+ ♗e7 2. ♗fe8 ♗g7 3. ♖f8 ♖d7#.

12331 (Kuhn): I. 1.h1♗ ♖e1 2. ♗e4 ♖a4 3. ♗b3 ♖d1 4. ♗b2 ♖g1#, II. 1.g1♗ ♖e1 2. ♗d1 ♖f2 3. ♖h3 ♖h1 4. ♖g4 ♖e1#. RŠ: „Těžší úloha s klokanovým lionem ve srovnání s úlohou téhož autora v Šachovém umění.“

12332 (Sťopočkin): 1.- c8♖=, 1. ♖xb7 2. ♖b6 3. ♖c5 4. ♖d4 5. ♖e3 6. ♖f2 7. ♖g1 8. ♖xh2 9. ♖xg3 10. ♖f2 11. ♖xf1 12. ♖e2 13. ♖d3 14. ♖xc4 15. ♖xd5 16. ♖xe6 17. ♖f7 c8♖=. BM: „Celé riešenie zabralo asi 45 sekúnd, ale jeho zápis podstatne viac.“

12333 (Mlynka): 1. ♖d6 tempo, 1.- ♗xb4+ 2. ♖xe6=♖+ ♗f7 3. ♗xf7#, 1.- c5 2. ♖e7 hr. 3. ♖f8#, 1.- ♗c8+ 2. ♖e8=♖ hr. 3. ♖f6#, 1.- ♗f7+ 2. ♖xf7=♖ hr. 3. ♖h6#.

12334 (Thoma): zpět 1. ♖e1x ♗f1(♖e1) ♗f2-f1 2. ♖e3x ♗d4(♖e1) d5-d4 3. ♖d2-e3 ♗f1-f2 4. ♖e2-d2 d4-d3 5. ♖e1-e2 ♗f2-f1 6. ♖a2x ♗b2(♖e1) ♖a8-b7 7. ♖b3-a2 a5-a4 8. ♗f7-f3, dopředu 1.bxa5(♖a2)+ ♗d1#.

12335 (Thoma): zpět 1. ♖e1x ♗f2(♖e1) f3-f2 2. ♖e1x ♗f1(♖e1) ♗f2-f1 3. ♖d2x ♗c2(♖e1) ♗f1-f2 4. ♖e1-d2 ♗f2-f1 5. ♖e1x ♗e2(♖e1) ♗d2-e2 6. ♖d3x ♗e4(♖e1) ♗a8-e4 7. ♖d4-d3 ♗e2-d2 8. ♗b7-a6, dopředu 1. ♗a1+ ♗xb7(♗d8)#.

12359 (Jelínek): 1. ♗f1 ♗xe2 2. ♗xf4+ ♖xf4 3. ♗g4+ ♗xg4 5. ♖e2+ ♖f3 5. ♗g2+ ♗xg2#, 1.- ♗xg4 2. ♖f3+ ♖xf3 3. ♗h3+ ♗g3 4. ♗d2+ ♗e2 5. ♗xe2 ♗xh3#.

12360 (Jelínek): 1.h8♖ ♗xg4 2. ♗xe3+ ♖xe3 3. ♖c4+ ♖f2 4. ♗e3+ ♖f1 5. ♗h3+ ♗xh3#, 1.- ♗xe2 2. ♗xf4+ ♖e3 3. ♖f3+ ♖f2 4. ♖g1+ ♖xg3 5. ♗h2+ ♗xh2#.

Stav řešitelské soutěže po č. 124: 1. Bandžuch 19294 bodů (z toho 362 bodů z čísla 124), 2. Coufal 18145/358, 3. Moravčík 16979/283, 4. Holubec 16100/394, 5. Novotný 16055/300, 6. Nicula 12966/364, 7. Eitler 9953/241, 8. Dula 9744/253, 9. Libiš 9197/331, 10. Radovan Šulc 9126/287, 11. Šemrinec 8651/325, 12. Zdeněk Zach 6116/347, 13. Svrček 4957/247, 14. Tomáš Zach 2836/139, 15. Petras 2566/110, 16. Matlak 1508/184, 17. Walther 1482, 18. Koblak 410/230, 19. Kolodziejski 122.

Ing. Josef Burda

Herbstmanova idea pod drobnohledem tablebasí

Jaroslav Polášek

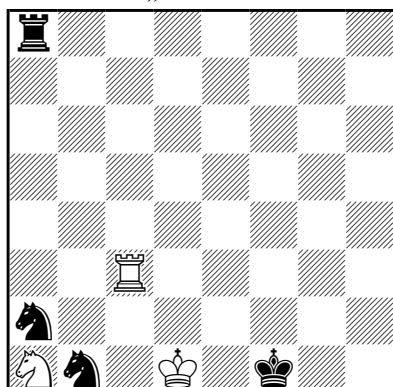
V minulém čísle jsme otiskli studii Evžena Pavlovského (12749), ve které bílý překoná remízový motiv slavné Herbstmanovy studie. Dnes se budeme věnovat vlastní ideji Aleksandra Herbstmana a jejímu zdokonalování.

Nejprve nechme studii okomentovat samotného autora (A. Herbstman, Vybrané šachové studie, Moskva 1964): **12859** *Na šachovnici je remízové rozložení sil, avšak obě bílé figury jsou napadené: věž přímo, jezdec nepřímou po odskoku ♗a2-c3+. Ale věž s dvěma jezci proti věži zpravidla vyhraje! 1. ♗f3+! Tento šach nutí černého krále jít na druhou řadu. 1.- ♖g2! Jinak by*

měl bílý čas s tempem osvobodit svého jezdce. 2. ♖b3! ♜ac3+ 3. ♔c1! ♚xa1 Černý získal figuru a disponuje dostatečnou materiální převahou k výhře, ale v této konkrétní situaci se bílý může zachránit. 4. ♖b2+ ♔g1 5. ♖a2! ♚xa2 pat, nebo 5.- ♜xa2+ 6. ♔b2! a 7. ♔xa1 remíza. Krásné finále: „Holý“ král napadá najednou tři figury černého a získává nejsilnější z nich, soupeři zbydou jen dva bezmocní jezdci.

Aleksandr Herbstman

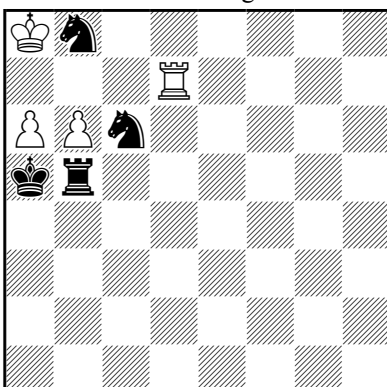
„64“ 1934

= Neřešitelné (3+4)
12859

B. Petren

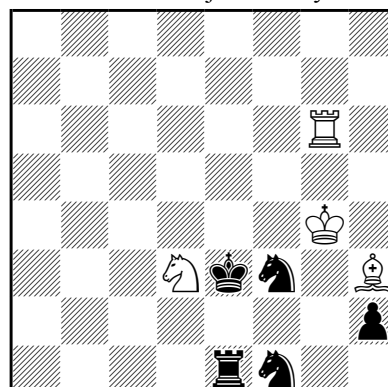
1. cena Mistrovství Jugoslávie 1972

= (4+4)
12860

B. Petren

4. č. uznání turnaj Solidarity 1983

= (4+5)
12861

Než pokročíme dále, udělejme si krátkou historickou odbočku. Během minulého století se věřilo, že převaha figury či kvality v koncovce bez pěšců obvykle k výhře nestačí. Na tomto předpokladu bylo založeno mnoho studií. Počítače ale ukázaly opak. Nejprve byly během osmdesátých let minulého století detailně zmapovány pětikamenové koncovky. Malou revolucí zahájil John Roycroft v EG 74 (listopad 1983), kde publikoval počítačovou analýzu Kena Thompsona se závěrem, že koncovka ♔♔×♜ je obecně vyhraná a že ani „remízovou“ pozici Klinga a Horwitze (♜b7, ♔b6) nedokáže černý udržet. Mnozí takovému závěru tehdy nechtěli věřit, např. Kasparjan v článku „Etjudy i EVM“ (Etjudy, stati, analýzy 1988, str. 244) argumentuje tím, že tuto „hypotézu“ nelze ověřit a že v počítačovém programu mohou být chyby...

Dnes už jsme podstatně dál, se zvyšováním výkonu počítačů jsme se dobrali pravdy i u šestikamenáčů a sedmikamenáčů. Navíc pomocí webového rozhraní můžeme tyto koncovky analyzovat a správně ocenit. Doporučuji weby <http://www.k4it.de/index.php?topic=egtb> nebo <http://tb7.chessok.com/> Druhý web podporuje i sedmikamenové databáze, k jejich použití je však potřeba se za poplatek zaregistrovat.

Převaha figury je tedy daleko větší výhodou, než se předpokládalo dříve. Dále v článku použijeme překvapivý počítačový objev, že koncovka ♖♗♘×♚♛ je vždy vyhraná za silnější stranu (záchrana je možná jen ve výjimečných případech, kdy silnější strana nedokáže zabránit výměně figur). Větší šance na záchranu má slabší strana v koncovce ♖♗♘×♚♛, ale i zde je většina pozic vyhraná.

Prověřme tedy Herbstmanovu studii pomocí tablebasí. Jak již asi tušíte, je nekorektní! Černý vyhraje „relativně snadno“ po 2.- ♜bc3+! (do matu zůstává 37 tahů). Výhru však definitivně vypouští až 3.- ♚xa1?, podle TB7 je správné 3.- ♚f8! s matem ve 111 tazích! Takhle složitá výhra je ale zcela jistě mimo lidské možnosti (vyžaduje těžko pochopitelné a velmi přesné manévrování).

Podívejme se, jak tuto ideu dokázali zpracovat a rozvinout jiní skladatelé. Několik podařených a korektních studií na toto téma složil srbský autor B. Petren.

12860 1. ♖c7 ♚xb6 1.- ♔xa6 2. ♖a7+ ♜xa7 (2.- ♔xb6 3. ♖b7+ s výměnou věží) 3.bxa7 ♜d7 pat. 2.a7 ♚a6 (2.- ♜a6 3. ♖b7) 3. ♔b7! Bílý nemůže vyčkávat, po 3. ♖h7? by černý aktivizoval

krále 3.- ♖b6, aby se po 4. ♖b7+ ♖c5 5. ♖g7 ♖d6 6. ♖g6+ ♖d7! (6.- ♖c7? 7. ♖xc6+ =) 7. ♖g7+ ♖c8 8. ♖c7+ vyhnul patům 8.- ♖d8! 9. ♖c8+ ♖d7 10. ♖c7+ ♖d6 s dalším 11.- ♖d7 s výhrou. 3.- ♖xa7+ 4. ♖c8 ♖a6 5. ♖b7 ♖a8 Po 5.- ♖a4 6. ♖b1 by černý nezabránil výměně věží. 6. ♖a7+ ♖xa7+ (6.- ♖xa7 pat) 7. ♖b7 remíza. Skoro stejnou studii (bez prvního tahu) otiskl v roce 1987 Rezvov (15 let po Petrenovi), ale o úmyslný plagiát nejspíš nešlo, v té době se předchůdce hledal obtížně, počítačová sbírka studií Harolda van der Heijdena ještě neexistovala.

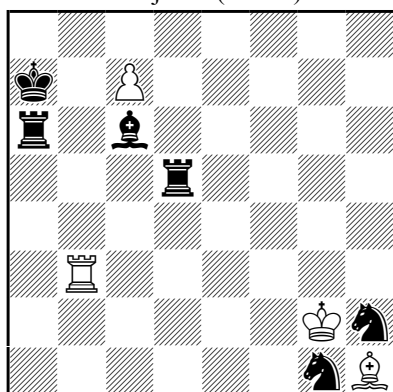
12861 1. ♖g2 h1♚! Uvolňuje pole h2 pro jezdce. 2. ♖xh1 ♖1h2+ 3. ♖h3! Po 3. ♖h5? ♖xh1 4. ♖d6 nejrychleji a nejefektivněji vyhrává 4.- ♖d4 5. ♖c5 ♖hf3+ 6. ♖g6 ♖e5+ 7. ♖f6 ♖f1+ 8. ♖xe5 ♖f5 mat. 3.- ♖xh1 4. ♖f2! Zbavuje se jezdce a připravuje patovou záchranu. 4.- ♖xf2 Po ústupu věže s nadějí na výhru v koncovce ♖♖♖×♖♖ by ihned remizovalo 5. ♖g4+ s výměnou figur. 5. ♖g2+ s rozvětvením:

a) 5.- ♖f1 6. ♖g3! (po 6. ♖f2+? by se černý vyhnul patu 6.- ♖e1! 7. ♖g2 ♖g1+ 8. ♖h3 ♖g7 9. ♖f1+ ♖e2 10. ♖f2+ ♖e3 11. ♖e2+ ♖d4 12. ♖e4+ ♖d5 a zvítězil – další šach už likviduje černý jezdec) 6.- ♖e1 7. ♖a2/b2 ♖g1+ 8. ♖g2 ♖h1 9. ♖a2 s poziční remízou;

b) 5.- ♖e3 6. ♖g1 ♖xg1+ 7. ♖g2 remíza.

Grigorij Slepjan

1. cena Zvezda (Minsk) 1989

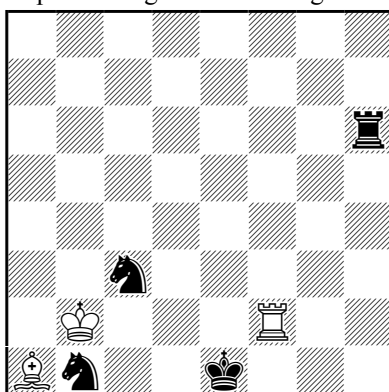

=

(4+6)
12862

Jaroslav Polášek

podle Gurgenzidzeho – originál

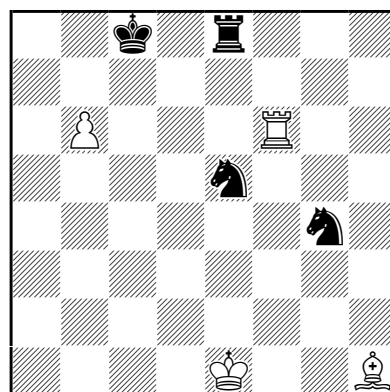

=
C+

(3+4)
12863

Mario Matouš

zvl. č. uznání Čs. šach 1994

=

neřešitelné (4+4)
12864

12862 Slepjan nahradil Herbstmanova rohového jezdce střelcem a přidal echový obsah. Po 1.c8♖+! (1.c8♚? ♖d8+ 2. ♖xc6 ♖xc6) 1.- ♖a8 2. ♖b6+ ♖xb6 (2.- ♖a7 3. ♖c8+ remíza opakovaním tahu) 3. ♖xb6 se studie větví na dvě symetrické varianty:

a) 3.- ♖hf3 4. ♖xc6 ♖h5 5. ♖c2! ♖h2+ 6. ♖f1 ♖xc2 7. ♖xf3+ ♖xf3 pat nebo 6.- ♖xh1 7. ♖h2! (studii trochu kazí několik mezišachů po druhé řadě, např. 7. ♖a2+) 7.- ♖xh2+ (7.- ♖xh2 pat) 8. ♖g2 remíza;

b) 3.- ♖gf3 4. ♖xc6 ♖d1 5. ♖g6! ♖g1+ 6. ♖h3! ♖xg6 7. ♖xf3+ ♖xf3 pat nebo 6.- ♖xh1 7. ♖g1! (studii trochu kazí několik mezišachů po sloupci g, např. 7. ♖g8+) 7.- ♖xg1+ (7.- ♖xg1 pat) 8. ♖g2 remíza.

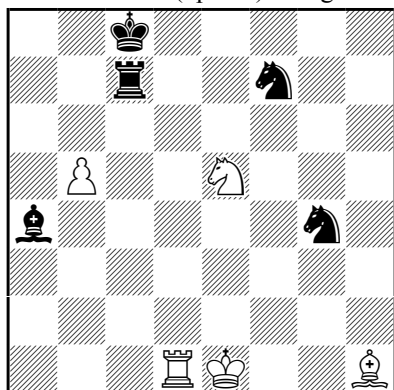
Se střelcem v rohu zkoušel ideu rozehrát také David Gurgenzidze a dostal za svou práci (najdete ji na našem webu) dokonce v roce 1997 1. cenu (Dadianidze 60 JT). Studie ale nepřezila, protože koncovka ♖♖♖×♖♖ – jak již víme – je vyhraná. Pokusil jsem se s touto znalostí rozehrát korektní závěr Gurgenzidzeho schématu ve formě miniaturky: **12863** 1. ♖f8! Po 1. ♖f7? ♖b6+! 2. ♖c2 ♖d5! 3. ♖b2 ♖d2 nemá bílý spásný šach po sloupci e (pole e7 kryje černý jezdec) a černý se rozváže a vyhraje (mat v 61. tazích). 1.- ♖a6! Černý musí ihned získat střelce, po 1.- ♖b6+ 2. ♖c2! by se bílému podařila jeho výměna, např. 2.- ♖d5 3. ♖b2 nebo 2.- ♖e2 3. ♖a8 (nebo ♖f3) – věž kryje pole a3 a tím brání úniku jezdce z b1, 3.- ♖d2 4. ♖c3 ♖c6 5. ♖b2 remíza. 2. ♖h8! Po 2. ♖e8+? ♖d2 by černý král došel k šachující věži. 2.- ♖a2+ Nebo 2.- ♖d2 3. ♖h2+ ♖d3 4. ♖c1! jako v hlavní variantě. 3. ♖c1 ♖xa1 4. ♖h1+ ♖e2 a dále jako u Gurgenzidzeho 5. ♖h2+ ♖d3 6. ♖a2! ♖xa2+ 7. ♖b2 remíza.

Bohužel ze stejného důvodu je také nekorektní elegantní studie Maria Matouše 12864. Autorské řešení 1.b7+ ♖b8 2.♖a6 ♜f3+! 3.♔f1 ♜e1+ 4.♔g2 ♜gh2 5.♜a8+! ♔xb7 6.♜g8! ♜g1+ 7.♔h3! ♜xh1 8.♜g1! ♜xg1+ 9.♔g2 remíza nebo 7.- ♜xg8 8.♔xf3+ ♜xf3 pat bortí 4.- ♜xb7!, protože po 5.♜g6 vyhrávají prakticky všechny odsoky jezdce: 5.- ♜fe5! (podle TB7 mat v 53 tazích), 5.- ♜ge5 (60 tahů do matu) či 5.- ♜fh2 (85 tahů do matu). Černý ale vyhraje i po 4.- ♜fe5!.

Mario Matouš

+ Jaroslav Polášek

podle zvl. č. uznání Čs. šach 1994,
rekonstrukce (oprava) – originál

=

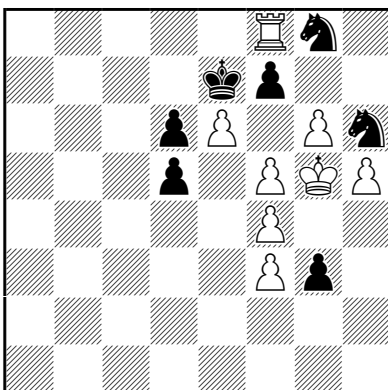
(5+5)

12865

Peter Krug

+ Mario García

podle L. Kajeve – originál

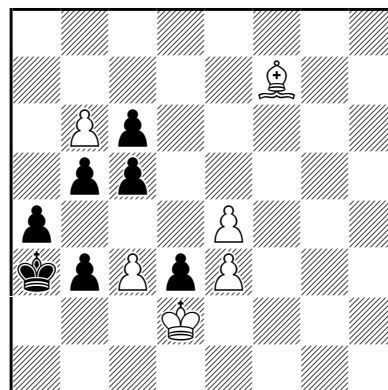
=

(8+7)

12866

Lev Kajeve

„64“ 1932

+

neřešitelné

(6+7)

12867

12865: Matoušovu studii se mi podařilo zrekonstruovat, zachovat vlastní obsah s rozehráním obou černých ořů a navíc přidat logicky zdůvodněnou předehru. Studie je postavena na faktu, že ♜ ♜ ♜ vyhrává proti ♜ ♜, takže je analyticky náročnější a není vhodná k samostatnému řešení, ale snad by se Mariovi líbila. V pozici diagramu má bílý za figuru nebezpečného postouplého pěšce, ale jeho věž a jezdec jsou napadeni. Nejde 1.♜xg4? pro 1.- ♜e7+ 2.♔d2 ♜d7+ se ztrátou věže. Proto 1.b6! ♜e7 2.♜d4! Věž musí kontrolovat pole d8. Po 2.♜a1?! ♜fxe5 3.b7+ by černý zahrál 3.- ♖b8! (všimněte si, že 2.♜d4! tomuto ústupu brání), aby po 4.♜xa4 ♜f3+ 5.♔f1 ♜e1+ 6.♔g2 ♜fe5! 7.♜a3 ♔xb7 dosáhl vyhrané konstelace ♜ ♜ ♜ × ♜ ♜ (při pokusu zachránit pěšce b7 tahem 7.♜b4 si věž naběhne do vidličky 7.- ♜e3+ 8.♔f2 ♜d3+). Předčasně je 2.b7+?! pro 2.- ♖b8! (pole d8 dosud kryje černý jezdec) 3.♜d4 ♜xe5+ 4.♔d2 ♜f2 5.♜xa4 ♜xh1 s výhrou černého. 2.- ♜fxe5! Po jiných tazích bílý remizuje poměrně snadno: 2.- ♜xe5+ 3.♔d2 ♜f2 (3.- ♜d1 4.♜f4 ♜h5 5.♜g2) 4.♜xa4 ♜xh1 5.♜a8+ ♔b7 (5.- ♔d7 6.b7) 6.♜a7+ ♔xb6 7.♜xf7 = nebo 2.- ♜c6 3.b7+ ♖b8 4.♜xc6 ♜gxe5 5.♜e4 ♜g5 6.♜e3 =. 3.b7+! Důležitý mezišach, bílý využívá toho, že černý král nemůže ustoupit na b8 (3.- ♖b8?? 4.♜d8+). Po svůdném 3.♜xa4?! ♜f3+ 4.♔f1 ♜e1+ 5.♔g2 ♜gh2 6.♜a8+ ♔b7 7.♜g8 s nadějí na pat přijde rozpatování 7.- ♖a6! 8.♜g3 ♜g1+ 9.♔h3 ♜xh1 10.b7 ♜b1! a černý vyhraje. 3.- ♖c7 4.♜xa4 ♜f3+ 5.♔f1 (5.♔d1 ♜f2+ 6.♔c2 ♜xh1 -) 5.- ♜e1+ 6.♔g2 ♜gh2 Po 6.- ♜fe5 7.♜b4! ♖b8 8.♜b3 bílý díky pěšci b7, který paralyzuje černého krále, remizuje – bílá věž chodí po polích b5-b3-b1, aby se nedostala do vidličky, např. 8.- ♜a1 9.♜b5! ♜a3 10.♜b1 =. 7.♜a8! ♔xb7 a závěr už známe 8.♜g8 ♜g1+ 9.♔h3 ♜xh1 10.♜g1 ♜xg1+ 11.♔g2 remíza.

Opravovat staré studie?

Jaroslav Polášek

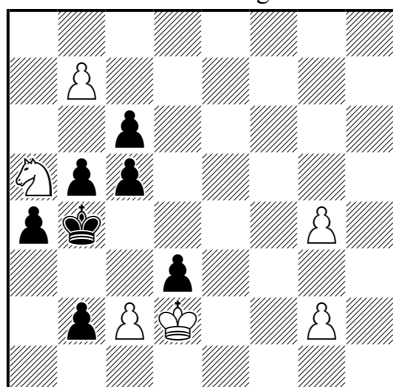
Argentinský skladatel Mario García v poslední době úzce spolupracuje s Peterem Krugem ze Salzburgu. Společně se věnují opravám a úpravám starých studií. Do dnešního čísla nám zaslali dva diagramy – v původní studii objevili neřešitelnost, obrátili barvy a přidali krátkou předehru. Jednu jejich práci najdete v originálech (12812), druhé se budeme věnovat v tomto článku.

12866 Mario García studii okomentoval takto: „Themes: stalemates, positional draw and promotion of minor pieces“ a uvedl řešení **1.g7!** (svůdnost 1. ♖c8?! f6+! 2. ♖h4 ♜xf5+ 3. ♖h3 ♜gh6+) **1.- f6+** (1.- g2 2.f6+ ♜xf6 3. ♖xh6 g1 ♖ 4.exf7 ♖xg7+ 5. ♖xg7 ♜xh5+ 6. ♖g8 ♜f6+ 7. ♖g7! ♜h5+ 8. ♖g8 poziciční remíza) **2. ♖g6 g2 3. ♖xg8 ♜xg8 4. ♖h7 ♜h6!** (4.- g1 ♖ 5. ♖xg8 ♖h2 6.h6 ♖xh6 pat, nebo 6.- ♖h5 7. ♖h7 ♖xf5+ 8. ♖h8! =) **5. ♖xh6** (Pozn. JP: vznikla pozice s opačnými barvami z nekorektní studie Kajeve – viz 12867 po 2.- b2) **5.- g1 ♖!** (5.- g1 ♖ 6.g8 ♖ ♖xg8 pat) **6. ♖h7 d4 7.g8 ♖** (nebo přehození tahů 7.h6 d3 8.g8 ♖) **7.- ♖xg8 8. ♖xg8 d3 9.h6 d2 10.h7 d1 ♖!** (10.- d1 ♖ 11.h8 ♖ ♖g1+ 12. ♖h7 ♖h2+ 13. ♖g6 ♖xh8 pat) **11.h8 ♖!** ♖d5 **12. ♖g6+ ♖e8 13. ♖h4 ♖d4 14. ♖g6!** (14. ♖g2? ♖d2 15. ♖e3 ♖e7 16. ♖h7 ♖d3 17. ♖c2 ♖b3 18. ♖g6 d5 19. ♖h5 ♖xf3 +-) **14.- ♖d5 15. ♖h4 poziciční remíza.**

12867 Původní Kajejova studie z roku 1932 měla mít toto řešení: **1. ♖c4! bxc4 2.b7 b2** (tato pozice vznikla s opačnými barvami v 12866 po 5. ♖xh6) **3.b8 ♖!** (3.b8 ♖?! b1 ♖ 4. ♖xb1 pat) **3.- ♖a2 4.e5 a3 5.e6 b1 ♖ 6. ♖xb1 ♖xb1 7.e7 a2 8.e8 ♖!** (8.e8 ♖? a1 ♖ 9. ♖b8+ ♖a2 10. ♖a7+ ♖b3 11. ♖xa1 pat) s údajnou výhrou bílého. Ale již o rok později bylo v časopise „64“ otištěno vyvrácení **8.- a1 ♖!** s remízou (navíc i předehra je vadná - po **2.- ♖b2!** by černý dokonce vyhrál).

Lev Kajej

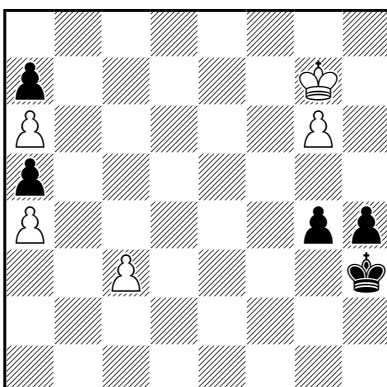
oprava a rekonstrukce
J. Polášek – originál

+ (6+7)
12868

Michail Zinar

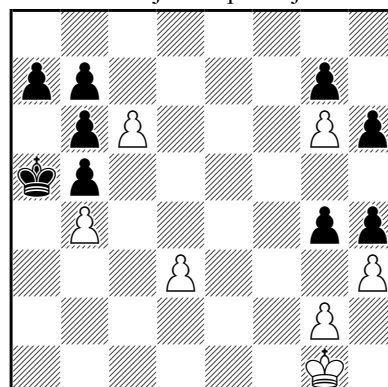
3. cena Bulletin Central Chess Club
SSSR 1978

+ (5+5)
12869

Michail Zinar

zvř. ř. uzn.
Šachmatnaja kompozicija 2008

+ černý na tahu (7+9)
/ Black to move **12870**

S publikací studie **12866** jsem váhal, nelíbila se mi nepřirozená úvodní pozice a poněkud těžkopádný úvod nesouvisející s vlastním jádrem studie. Závěr po proměně na jezdce je sice jednoznačný (opakování tahů), ale je to spíše z nouze ctnost, překvapení se nekoná. Až při korekturách článku jsem si uvědomil, že přece jen je tato studii něčím pozoruhodná – v průběhu řešení dojde k přebarvení figur: na začátku bojuje bílá věž proti černým jezdci, na konci je to naopak, černá věž si nedokáže poradit s bílým jezdci.

12868 Mezitím jsem se ale pustil do vlastních analýz a pokusů. Podařilo se mi dokonponovat zajímavý úvod a Kajejovu studii opravit posunutím bílého dvojpěšce na sloupec g – po proměně na černého jezdce tak následuje další fáze, kde bílá věž přesnými manévry zpacifikuje dotěrné pěšce za cenu vlastní oběti. V závěru pak černý jezdec už nestihá zadržet posledního zbylého pěšce bílého: **1.c3+ ♖a3!** (1.- ♖xa5? 2.b8 ♖ b1 ♖ 3. ♖a7 mat) **2. ♖c4+! bxc4** Vznikla pozice Kajeje (12867 po 2.- b2) s drobným rozdílem – bílý dvojpěšec je posunut dále od působnosti černých figur. **3.b8 ♖! ♖a2 4.g5 b1 ♖** (4.- a3 5.g6 b1 ♖ 6. ♖xb1 a dále jako v hlavní variantě, nebo 5.- ♖b1 6.g7 a2 7.g8 ♖ a1 ♖ 8. ♖xc4 a bílý vyhraje) **5. ♖xb1 ♖xb1 6.g6 a3 7.g7 a2 8.g8 ♖! a1 ♖! 9. ♖g4! ♜b3+ 10. ♖d1 ♜a5 11. ♖h4** (nebo 11. ♖f4 se stejným průběhem) **11.- ♖b2 12.g4 ♖xc3 13.g5 ♖b3 14. ♖h3 ♖b2 15. ♖h2+ ♖b3 16. ♖d2!** Přesně až do konce, po 16.g6?! c3 17.g7 c2+ by se černý zachránil, např. 18. ♖c1 ♖c3 19.g8 ♖ ♜b3+ 20. ♖xb3+ ♖xb3 nebo 18. ♖d2 ♖b4! 19. ♖h1 c4! 20.g8 ♖ ♜b3+ 21. ♖e3 d2 22. ♖b8+ ♖c3 23. ♖e5+

♖b4 s remízou. **16.- c3 17. ♖xd3 ♖b2 18. ♖xc3 ♖xc3 19.g6 a vyhraje** – bílý pěšec se zastaví až o mantinel. Všimněte si, že předehru z **12868** by šlo také použiť pro studii na remízu – vrátit dvojpešce zpět na sloupec e, začít tahem 0.- b3-b2 a obrátit barvy, podobně jako to udělal García s Krugem v 12866.

Odpověď na otázku položenou v nadpisu článku nechám na čtenářích. Spokojenost s verzí **12868** mi totiž nevydržela příliš dlouho. Emil Vlasák mi obratem napsal: „*Celé to schéma se mi moc nelíbí. Je to trochu nastavovaná kaše po původně nechtěné proměně v jezdce, a tak to je více nebo méně ve všech verzích. Snad nechat na posouzení rozhodčím.*“ Podobně reagoval i Michal Hlinka: „*Nuž od Kajeva ubehlo vela vody a motív prečo premenit pešiaka na vežu je už strašne otrepáný. Videl som ho použitý v mnohých štúdiách. Jaro to spracoval ekonomickejšie, po obeti jazdca to prechádza do pešcovky, ktoré haldy na premenu na vežu urobil Zinar. Mne sa také murovačky nepáčia.*“

Dal jsem se tedy do zkoumání Zinarových pěšcovek. Má je rozehrány skutečně skvěle – vždyť se jim také věnuje celý život. První proměnu na dvě věže složil už v roce 1978: **12869 1. ♖h6! g3 2.g7 g2 3.g8 ♖!** (3.g8 ♖? g1 ♖ 4. ♖xg1 pat) **3.- ♖h2 4. ♖h5! h3 5. ♖h4 g1 ♖ 6. ♖xg1 ♖xg1 7. ♖xh3 ♖f2 8.c4 ♖e3 9.c5 ♖d4 10.c6 ♖c5 11.c7 ♖b6 12.c8 ♖!** (12.c8 ♖? pat).

Je velmi zajímavé sledovat vývoj jeho pěšcovek, řešení rozšiřoval o další motivy či paty. Pro nedostatek místa uvedme alespoň jeho poslední studii na toto téma: **12870 1.- ♖a6 2.c7 g3 3.c8 ♖!** (3.c8 ♖ h5 4. ♖c4 bxc4 5.dxc4 b5 6.c5 b6 7.c6 pat) **3.- h5 4. ♖xa7 ♖xa7 5. ♖f1 ♖b8 6. ♖e2 ♖c7 7. ♖f3/e3 ♖d6 8. ♖f4! ♖d5! 9. ♖f5! ♖d4 10. ♖e6 ♖e3 11. ♖f7 ♖f2 12. ♖xg7 ♖xg2 13. ♖h6 ♖xh3 14.g7 g2 15.g8 ♖!** (15.g8 ♖? g1 ♖ 16. ♖xg1 pat) **15.- ♖h2 16. ♖xh5 h3 17. ♖h4 g1 ♖ 18. ♖xg1 ♖xg1 19. ♖xh3 ♖f2 20.d4 ♖e3 21.d5 ♖d4 22.d6 ♖d5 23.d7 ♖c6 24.d8 ♖!** a vyhraje (24.d8 ♖? pat). Drobnou vadou na kráse této dynamické studie je fakt, že poslední proměna může být i na střelce (pokud by byla jen na střelce, bylo by to skvělé – všechny tři slabé proměny v pěšcovce by šly postupně za sebou).

Všechny uvedené studie si můžete přehrát či stáhnout (v pgn) z webu Čs. šachu: <http://www.sach.cz/index.php?p=studie>

Zaujímavé neortodoxné pomocné maty

Juraj Lörinc

I keď sa v poslednej dobe v exožánri venujem skôr popularizácii priamych matov a samomatov, neznamená to, že by som pomocné maty nejako zaznával. Kvalitné skladby oceňujem bez ohľadu na výzvu. Preto dnes práve exo-pomocné maty.

12871 má päť riešení a v každom z nich sa dáva mat ponad znehybneného pešiaka. Navyše sú maty modelové a v úlohe je spracovaný aj 5-prvkový cyklický Zilahi.

V **12872** chce biely matovať antibatériou na d4. S týmto cieľom odchádza s paom po 4. rade, výber poľa pre paa určuje, ktorý čierny kameň musí v prvom ťahu blokovať c5 a tiež to, ktorý biely kameň bude konať matujúci ťah, čo zase určuje, ktoré pole okolo ♖ je potrebné blokovať.

I keď sa to z diagramu nezdá, **12873** je cyklická úloha: je v nej spracovaný cyklus čiernych ťahov – premien neutrálnych pešiakov na dámy.

Kombinácia exopodmienok v **12874** znamená, že po braní sa znovuzrodia kamene z oboch strán – berúci hneď a braný s ďalším ťahom. Vďaka tomu, že circe polia sú na strane čierneho blokované čiernymi figúrami, môžu neutrálnemu kráľovi dávať šach i príslušné neutrálne figúry – a to dokonca dvojšach-mat.

Ďalšou cyklickou úlohou je **12875**, a to s použitím náročnej exopodmienky Supercirce. Biele prvé a čierne druhé ťahy sa cyklija, teda pokiaľ ide o figúry prichádzajúce na f6, avšak znovuzrodenia sú rozhodené po šachovnici. Všetky tri maty sú trojšachové.